

VEGLEIÐING UM VÁÐAMETING

Januar 2022

3. útgáva

Dátueftirlitið

Innihaldsyvirlit

1.	Innleiðsla	1
2.	Trygd	2
3.	Váði	3
4.	Váðameting úr sjónarhorni skrásetta	5
5.	Framferðarháttur at gera váðameting	6
5.1	Stig 1 – Avleiðingameting.....	7
5.2	Stig 2 – Hóttanarmeting og sannlíkindi.....	7
5.3	Stig 3 – Meting av verandi tiltøkum	7
5.4	Stig 4 – Váðamynd	8
6.	Spurningar í mun til váðameting	9
7.	Leistur til váðameting	10
7.1	Um váðametingar	10
8.	Handfaring av váðum	11
8.1	Váðastýring	12
8.2	Úrslitið.....	13
8.3	Ætlan fyri váðahandfaring.....	14
8.4	Viðlíkahald.....	14

1. Innleiðsla

Hendan vegleiðing er skrifað til tín, sum er dátuábyrgdari, og hevur brúk fyri at vita hvørji trygdarviðurskifti eru viðkomandi, tá persónupplýsingar skulu viðgerast. Í tekstinum verður viðgjørt, hvussu ein váðameting kann gerast í roynd og veru. At enda er eisini ein leistur, sum váðametingin kann gerast eftir.

2. Trygd

Trygd hefur ein serliga týðandi leiklut í dátuverndarlógini. Í lógini er trygd ásett sum ein grundleggjandi meginregla, tá tað snýr seg um viðgerð av persónupplýsingum. Góð trygd snýr seg um at tryggja upplýsingar í mun til atkomu, trúnað og integritet samstundis. Váðametingin er grundarlagið fyri at velja røtt og viðkomandi trygdartiltøk og at seta hesi í verk.

Yvirskipað eru nógv av tiltøkunum, sum skulu setast í verk í samsvari við kapitli 4 í lógini, partur av góðari trygdaratferð (ISO2700x), so sum stýring av veitarum (dátuviðgerum), útnevning av dátuverndarfólki og eisini í mun til teir standardir sum eru innan vinnugreinina.

3. Váði

Trygd spælir ein týðandi leiklut í dátuverndarlógini, og tí er hugtakið váði, og metingin av hesum váða, eisini blivið alt meiri týðandi. Váði spælir ein leiklut í mun til tey tiltøk, ein dátuábyrgdari ítøkiliga skal seta í verk. Í dátuverndarlógini eru nógvar ásetingar, sum á ymsan hátt sipa til váðan í sambandi við viðgerð av persónupplýsingum:

- § 37: Dátuábyrgdari skal leggja upp fyri váða, tá tiltøk skulu setast í verk
- § 38: Dátuábyrgdarin skal meta um váðan við viðgerðini og síðani gera av hvørji tiltøk eru fyri neyðini, og hvussu hesi kunnu sniðgevast inn í skipanir
- § 45: Váðin er avgerandi fyri um fyrirtøkur, sum hava færri enn 250 starvsfólk, skulu gera *yvirlit yvir viðgerðir*
- § 46: Váðin er avgerandi fyri hvørji tiltøk vera sett í verk
- § 47: Váðin fyri ein rættindunum hjá einstaklingum er avgerandi fyri um eitt trygdarbrot skal fráboðast Dátueftirlitinum
- § 48: Váðin fyri rættindunum hjá einstaklingum er avgerandi fyri um eitt trygdarbrot skal fráboðast skrásetta
- § 49: Váðin fyri rættindum hjá einstaklingum er avgerandi fyri um ein avleiðingargreining um dátuvernd skal gerast
- § 50: Ein avleiðingargreining skal hava eina meting av váðunum, sum eru fyri rættindum hjá teimum skrásettu
- § 58: Dátuverndarfólki skal røkja sínar uppgávur við fyriliti fyri tí váða, sum er knýttur at uppgávuni

Dátuverndarlógin er grundað á eina váðagrundaða tilgongd. Hetta merkir, at dátuábyrgdarin sjálvur kann velja, hvørji trygdartiltøk verða sett í verk útfrá eini meting av tí váða, sum stendst av viðgerðini. Dátuábyrgdarin er sostatt ikki bundin av at seta tiltøk í verk eftir einum givnum lista av tiltøkum, sum ikki hava týðning í mun til teir váðarnar, sum eru við viðgerðini. Ein váðagrundað tilgongd hevur sostatt við sær, at orka og møguleikar verða gagnnýttir á besta hátt. Hinvegin setir hetta eisini krøv til

dátuábyrgdaran, sum skal meta um váðarnar fyri tann skrásetta, tá persónupplýsingar vera viðgjørdar.

4. Váðameting úr sjónarhorni skrásetta

At gera váðametingar fyri at kunna velja og íverkseta tey røttu trygdartiltøkini er ikki eitt nýtt fyrbrigdi fyri fyrítøkur í Føroyum. Tað er tó møguligt, at tær váðametingar, sum eru gjørdar, eru gjørdar í mun til búskapin ella góða umdømi hjá fyrítøkuni, um hon er fyri telduálopi. Tað er altavgerandi fyri fyrítøkur at gera slíkar váðametingar, men tað eru ikki slíkar váðametingar, sum skulu gerast sambært dátuverndarlógini.

Ein váðameting eftir dátuverndarlógini tekur útgangsstøði í tí skrásetta. Ein dátuábyrgdari, t.d ein fyrítøka, skal tí gera ein váðameting av, hvørjir váðar ein viðgerð av persónupplýsingum hevur fyri skrásetta. Hetta kann vera t.d. viðskiftafólk, starvsfólk ella aðrir samstarvsfelagar.

Dátuábyrgdarin kann sostatt ikki nýta eina váðameting, sum er gjørd í mun til fyrítøkuna við støði í t.d. figgjarstöðu ella umdømi, men má gera eina váðameting, har tey skrásettu eru í miðdeplinum. Hinvegin, so ber til at endurnýta framferðarháttin, tí hann er hin sami.

5. Framferðarháttur at gera váðameting

Dátuábygdarin skal áseta eitt hóskaði trygðarstöði, og hetta skal leggjast í mun til teir váðar, ið eru viðkomandi fyri viðgerðina av persónupplýsingunum, sum skal fara fram. Tí er neyðugt við eini váðameting. Dátuverndarlógin hevur ongar ásetingar um, hvussu ein váðameting skal gerast, ella hvussu nágreinilig ein slík váðameting skal vera.

Áðrenn ein váðameting verður gjørd, er neyðugt at hava eitt yvirlit yvir tær kunningareindir um verða brúktar. Hetta kann vera ambætarar, KT-skipanir, samskiftislinjur o.a. har persónupplýsingar vera viðgjørðar. Hvør kunningareind eigur at hava ein eigara, og hesin sami persónur kann vera eigari av váðanum.

Tá arbeiðt verður við trygd, er neyðugt at greiðu á grundleggjandi hugtøkunum, sum eru: trúnaður, atkoma og integritetur.

Trúnaður merkir, at óviðkomandi ikki fáa atgongd til upplýsingarnar (t.d. vernd móti telduálopi).

Atkoma merkir, at upplýsingarnar eru tøkar hjá teimum, sum hava brúk fyri teimum, tá tey hava brúk fyri teimum (t.d. kann ein hending sum hevur elvt at KT-skipanir eru óvirknar forða atkomu).

Integritetur merkir m.a., at upplýsingarnar eru rættar og eftirfarandi og ikki eru broyttar ella strikaðar av óviðkomandi (t.d. haldføri og neyvleiki hjá eini KT-skipan sum sendir lønarseðlar).

Her verður greitt frá, hvussu tú við fýra stigum kanst fara fram, tá tú skalt gera eina váðameting og harvið staðfesta, meta um og fremja trygdartiltøk, sum skulu til fyri at lúka treytina um viðgerðartrygd.

5.1 Stig 1 – Avleiðingameting

Fyrir hvørja kunningarseind (t.d. ambættarar, KT-skipanir, samskiptislinjur) verður byrja við at fastleggja avleiðingarnar fyrri skrásetta um brot verður á trúnað, atkomu og integritet. Hesar avleiðingar verða ásettar at verða høggar, miðal ella lággar.

Dátuverndarlógin ásetur ikki krav um nágreining av váðametingum, og tí kann dátuábyrgdari t.d. bólka sínar kunningareindir ella áseta ein felagsváða fyrri eindinar í staðin fyrri at uppbyta í atkomu, trúnað og integritet. Tað er dátuábyrgdarin, sum ger av, hvussu nágreinilig ein avleiðingameting skal vera.

5.2 Stig 2 – Hóttanarmeting og sannlíkindi

Dátuábyrgdari skal síðani eyðmerkja tær hóttanir, sum eru í mun til kunningareindirnar, og meta um, hvørji sannlíkindini eru fyrri, at hóttanin gerst veruleiki. Sannlíkindini kunnu verða høg, miðal, lág. Dømi um hóttanir kunnu vera: hacking, phishing ella ransomeware.

Tá hóttanirnar eru eyðmerktar, kann vera trupult at siga nakað um, hvørji sannlíkindini eru fyrri, at ein ávís hóttan sæst aftur í einari hending. Í slíkum førum eiga søgulig dátur at hava stóra vekt – hvørjar hóttanir síggjast aftur í trygdarhendingum hjá dátuábyrgdara? Hevur dátuábyrgdari verið úti fyrri hacking, phishing ella ransomeware, stolnum persónupplýsingum, eru persónupplýsingar sendar skeivum móttakara, ella hevur starvsfólk lagt persónupplýsingar í privatar Cloudtænastur? Tá hetta er kannað, ber at leggja afturat hesum, tey rák og hagtøl sum eru uppi í tíðini, so ein betri meting fast av hóttanum.

Arbeiðið við at ávísa hóttanir og at meta um avleiðingarnar av hóttanunum er ikki eitt vísindaligt fak. Dátuábyrgdari skal koma við sínum besta boði og síðani standa við tað.

5.3 Stig 3 – Meting av verandi tiltøkum

Á einum ávís sum virki kunnu trygdartiltøk longu vera sett í verk, sum verja eitt sindur fyrri teimum hóttanum, sum eru eyðmerktar í hóttanarmetingini. Tað er neyðugt at

ávísar hvørji verandi trygdartiltøk eru sett í verk og hvussu hesi eru við til at minka um sannlíkindi og avleiðingar.

5.4 Stig 4 – Váðamynd

Út frá undanfarnu stigum ber nú til at lýsa vandamyndina:

(avleiðing x sannlíkindi) – verandi tiltøk = váði

Leiðslan skal síðani taka støðu til, um váðin er góðkendur, ella um eyka tiltøk skulu setast í verk, so váðin minskar enn meiri. Leiðslan skal góðkenna tann eyka váðan, sum altíð er eftir.

Samanumtikið ber at savna hetta í myndina undir, har serliga skal leggjast til merkis, um kunningareindirnar ella persónupplýsingar er í reyða økinum á myndini.

Avleiðing

	Lág	Miðal	Høg
Lág	Green	Green	Yellow
Miðal	Green	Yellow	Red
Høg	Yellow	Red	Red

6. Spurningar í mun til váðameting

Tá ein váðameting skal gerast, eigur stöða at takast til ymiskar spurningar. Hesir kunnu vera:

- Hvørjar hóttanir kunnu ávirka trúnað, atkomu ella integritet?
- Hvør eigur váðan?
- Hví er hetta ein váði?
- Hvør er avleiðingin (á stiga frá 1 - 5) um váðin gerst veruleiki?
- Hví er avleiðingin júst hendan?
- Hvørji eru sannlíkindini (á stiga frá 1 -5) fyri váðin gerst veruleiki?
- Hví eru sannlíkindini júst hesi?

Tá hesir spurningar eru settir og svaraðir, vera avleiðing og sannlíkindi mett samlað til ein váða, sum fellur í antin reytt, gult ella grønt slag, sum víst í myndini undir pkt. 5.4. Tá váðin er staðfestur, kann ein dátuábyrgdari velja at góðtaka váðan, hava eftirlit við honum ella koma sær undan tí eyðmerkta váðanum. Um dátuábyrgdarin ynskir at sleppa undan váðanum, kunnu nýggj bygnaðarlig ella tøknilig tiltøk setast í verk.

Tá mógulig nýggj tiltøk eru sett í verk, eigur dátuábyrgdarin av nýggjum at meta um hvør avleiðingin, sannlíkindini og (rest)váðin er, og sum dátuábyrgdarin so upp aftur skal taka stöðu til.

Ein fyrimunur við einum slíkum skjalfestum framferðarhátti er, at tað ber til á skipaðan hátt at leggja fram allar grundgevingar, sum valini hjá dátuábyrgdaranum byggja á. Slík skjalfesting kann leggjast fram fyri myndugleikum og øðrum áhugaðum, sum vilja hava innlit í váðametingina hjá dátuábyrgdara.

7. Leistur til váðameting

Her verður greitt nærri frá, hvat ein váðameting er, hvussu hon kann vera gjørd og hvussu hon kann brúkast. Teksturinn skal lesast saman við rokniarkinum (vadameting.xml) og vendir sær til smærri virkir, sum brúka 3-5 KT-skipanir, ið eru neyðugar fyri virkseimið. Hesar KT-skipanir kann virkið sjálvst umsita, men tað kann eisini vera talan um at uttanhýsis veitari umsitur tær.

7.1 Um váðametingar

Váðastýring er ein týðandi partur av arbeiðinum við KT-trygd og trygd av upplýsingum. Við váðastýring er gjørligt hjá leiðslum at raðfesta neyðugar íløgur og tiltøk í mun váðan, sum ein fyrirtøka vil góðtaka. Hetta byggir alt á eina váðameting.

Málið við eini váðameting er at gera váðar sambærligar og hetta kann gerast t.d. við at ein váði fær eitt talvirði.

Váðin verður máldur við at áseta, hvussu stór *sannlíkindini* eru fyri, at ein hóttan brúkar ein veikleika, og hvussu stórar *avleiðingar* hetta kann fáa fyri virkið. Eitt dømi er, at virkið missur burtur eina farteldu (hóttan), sum ikki er bronglað (veikleiki), soleiðis at tað er gjørligt fyri óviðkomandi at fáa atgongd til teldupost og líknandi á telduni.

Grundað á váðametingarnar skal virkið meta um tørvin og velja møgulig eyka trygdartiltøk, sum tryggja neyðugu atgongdina, trúnaðin og integritetin. Í døminum kundi tað verðið tørvurin á at brongla fartelduna. Hendan meting skal takast við í ætlanina fyri váðahandfaring.

8. Handfaring av váðum

Yvirskipað kunnu váðar handfarast á fýra hættir:

- Váðin verður góðtikin
- Váðin verður stýrdur
- Váðin verður sundurbýttur (t.d. við trygging)
- Sloppið verður undan váðanum

Ein máti at handfara váðan uppá er, at váðin verður býttur upp í trý og har hvørt býti fær ein lit (grønt, gult og reytt). Eitt tríbýti kundi verið at

- Lágur váði fær ein grønann lit
- Miðal váði fær ein gulann lit
- Høgur váði fær ein reyðan lit

Tað er dátúábyrgdarin (t.d. leiðslan), sum ásetur býtið útfrá váðafýsni, og hetta váðafýsnið vísir hvørjir váðar kunnu góðtakast.

Er talan um lágt váðafýsni, eru nógvir váðar, sum ikki kunnu góðtakast, uttan at tiltøk verða sett í verk. Tá eru nógvir váðar merktir við reyðum. Her kann talan vera um serliga týðningarmiklar upplýsingarnar.

Er býti millum váðarnar, sum kunnu góðtakast, og váðar, sum ikki kunnu góðtakast meiri javnt, er sokallaða váðafýsni miðal. Tá er býti millum grønnt, gult og reytt meiri javnt.

Eru nógvir váðar, sum kunnu góðkennast, er sokallaða váðafýsni høgt, og tí eru nógvir váðar merktir við grønnum. Tað ber væl til at hava høgt váðafýsni, um tað ber til at arbeiða, t.d. uttan at egnu ambættarar eru virknir, ella at tað bert í lítlan mun verður arbeitt við persónupplýsingum.

Um ein stórir váði (reyður litur) ikki kann minkast, so kann verða neyðugt at sleppa undan váðanum. Hetta kann viðføra, at virkið t.d. ikki kann loysa eina uppgávu.

8.1 Váðastýring

Tilgongdin til váðastýring er hendan:

- a) Dátuábyrgdarnir (t.d. starvsfólkið, sum hefur ábyrgd av trygdini) skal gera av nær ein váðameting skal gerast, hvussu avleiðingarnar skulu metast, hvør váði kann góðtakast, og hvørjar váðar hond skal takast um (váðafýsni)
- b) Dátuábyrgdarnir (t.d. starvsfólkið, sum hefur ábyrgd av trygdini) skal meta um hvørjar upplýsingar, mannagongdir og KT-skipanir hava týdning, og tí skulu váðametast. Her ber til at hyggja at, hvørjar tilgongdir eru avgerandi fyri at kunna veita eina ávísa tænastru ella vøru, og hvørjar upplýsingar og KT-skipanir eru fortreyt fyri hesum tilgongdum.
- c) Tá týðandi skipanir, dátur og tilgongdir eru ávístar, skal ein eigari av hvørjum váða sær veljast. Eigarin av váðanum skal taka støðu til, um ein ávísur váði verður góðtikin, ella váðin skal minkast.
- d) Dátuábyrgdarnir (t.d. starvsfólkið, sum hefur ábyrgd av trygdini) skal saman við váðaeigara og øðrum viðkomandi eyðmerkja tær hóttanir, sum kunnu brúka verandi veikleikar og viðføra eitt brot á atkomu, trúnað og integritet í mun til tilgongdir, dátur og KT-skipanir, og soleiðis vera ein váði.
- e) Dátuábyrgdarnir (t.d. starvsfólkið, sum hefur ábyrgd av trygdini) skal áseta avleiðingarnar av hesum váðum og metir, um hetta hefur týdning fyri virkið. Avleiðingarnar vera síðani bólkað í ymisk stig:
 - 1- Sera lítil avleiðing – sum í royndu veru ikki hefur týdning
 - 2- Lítil avleiðing – sum kann handfarast sum partur av rakstrinum
 - 3- Nakað av avleiðing – her skulu eyka tiltøk umhugsast
 - 4- Stór avleiðing – sum hefur ávirkan á ársúrslitið
 - 5- Sera stóra avleiðing – virkið er hótt

f) Dátuábyrgdarin (t.d. starvsfólkið, sum hefur ábyrgd av trygdini) skal meta um sannlíkindini fyri, at ávísi váðin er ein veruligur váði. Sannlíkindini verða síðani løgd í ymisk stig:

- 1- Sjáldan ella ósannlíkt
- 2- Kemur neyvan fyri
- 3- Er møgult
- 4- Kann henda
- 5- Fer at henda

Tað er týðningarmikið at ávísa og lýsa teir viðkomandi váðar og grundgeva fyri bæði avleiðingum og sannlíkindunum í teigunum: “Hví er talan um avleiðing, og hví eru sannlíkindini mett soleiðis?” í skjalinum til váðameting. Váðametingin kann leggjast fyri leiðsluna, og váðametingin kann eisini eftirmetast, um váðamyndin broytist.

8.2 Úrslitið

Tá váðin er útroknaður, og trygdartiltøk sett í verk, vil tað ofta vera so, at tað framhaldandi er ein váði eftir (ein nýggjur váði). Um ein fyrirteka kann liva við nýggja váðanum, er treytað av, hvussu váðafús fyrirtekan er. Antin kann nýggi váðin góðtakast, ella er neyðugt at fremja fleiri tiltøk sum viga upp ímóti.

Váði - Hvat kann ávirka trúnað, atgeingj ella integritet?	Eigari av váða	Hví er hetta ein hóttan/váði?	Mett avleiðing	Hví er avleiðing metta soleiðis?	Mett sannlíkindi	Hví eru sannlíkindini mett soleiðis?
Trúnaðarbrot. Upplýsingar um viðskiftafólk eru komin 1 óviðkomandi í hendi.	Leiðarin av umsitingini	Kappingarneymar kunnu óætlað síggja trúnaðarupplýsingar um viðskiftafólk. Brot á trygdina í mun til persónupplýsingar kann elva til vánaligt umdømi og í ringasta føri bót.	4	Um kundaskarin minskar kann hetta gerast álvarsligt. Upphæddin á bótunum kann gerast høg.	3	Upplýsingar um kundar liggur bert í tveimum skipanum. Báðar skipanirnar hava avmarkaða atgongd og eru vardar av Ajax firewall og trygdarskipanum.
Brot á atkomu, tí ein skipan við 2 kundaupplýsingum er óvirkin.	KT-leiðarin	Um tað ikki slepst framat upplýsingum um kundar, so kann hetta ávirka sølutilgongdina og tilgongdina at senda vørur.	3	Seinkað bilegging ella seinka tilgongd at senda. Hetta kann víðføra tab, vegna mistar bileggingar ella ónøgðar kundar.	2	Tað finst avrit av kundaupplýsingunum og tí kunnu hesar endurskapast á øðrum servara. Hartil eru starvsfólkini roynd í at brúka KT-skipanirnar.
Brot á integritetin, tí upplýsingar frá skrásetingum hjá starvsfólki reingjast 3 (korrumpert).	Starvsfólkaleiðarin	Tá skrásetingar eru grundarlagið undir lønarútgjaldingum, so kann hetta elva til eyka umsitingarligt rættingararbeiði og vánaligt umdømi.	3	Um lønin ikki er røtt, so kunnu verandi starvsfólk umhugsast at fáa sær annað arbeiði. Eisini er hugsandi at møguligir umsøkjarar aftra seg at taka av arbeiðstilboði.	1	Skipanin verður kannað og eftirmet regluliga fyri rættleika. Allar stemplingar hjá einum starvsfólki verða sendar starvsfólkunum saman við vikulønini. Soleiðis kunnu starvsfólk eftirkanna eggar stemplingar og boða frá um skeivleikar eru.

Í rokniarkinum er váðafýsnið ásett við litum, grundaða á bólkarnar lágt, miðal og høgt. Hesi eru ásett í teigi Q. Grønt hefur lágan váða og hefur talvirðið 1-5. Gult hefur miðal váða og hefur talvirðið 6-9 og reytt hefur hægsta váða og hefur talvirðið frá 10-25.

Vegleiðing

© 2022 Dátueftirlitið

Endurprent við kelduávísing er lóglig.

Givið út:

Dátueftirlitið

Sigmundargøta 13

100 Tórshavn

Tlf: 309100

dat@dat.fo

dat.fo

